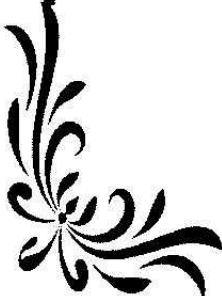

التشريح للتبصير

في الحكمة الهمة

رضا بهادری - هادی تعزیری

سرشناسه: بهادری، رضا، ۱۳۷۰.
 عنوان و نام پدیدآور: التشریح للتمهید فی الحکمة الهیة / رضا بهادری - هادی تحریری.
 مشخصات نشر: فراگیران سینا
 مشخصات ظاهری: ۱۹۶
 شابک: ۳-۲۰-۷۸۲۶-۷۸۲۳-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: فارسی-عربی.
 یادداشت: کتاب حاضر برگزیده و شرحی بر کتاب «بدایه الحکمه» و «نهایه الحکمه» تالیف
 محمدحسین طباطبائی است.
 موضوع: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. بدایه الحکمه -- نقد و تفسیر
 موضوع: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. نهایه الحکمه -- نقد و تفسیر
 موضوع: Tabataba'i, Mohammad Hosein . Nahayatol-hekma -- Criticism & Interpretation
 موضوع: فلسفه اسلامی (Islamic philosophy)
 شناسه افزوده: تحریری، هادی، ۱۳۷۰-
 شناسه افزوده: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. بدایه الحکمه. برگزیده. شرح
 شناسه افزوده: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. نهایه الحکمه. برگزیده. شرح
 رده بندی کنگره: BBR ۱۳۹۲
 رده بندی دیویی: ۱۸۹/۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۶۵۴۶۶۴

نام کتاب: التشریح للتمهید فی الحکمة الهیة
 نام نویسنده: رضا بهادری - هادی تحریری
 ناشر: فراگیران سینا
 ویراستار: رضا بهادری
 صفحه آرای و طرح جلد: رضا بهادری
 شمارگان: ۵۰۰
 نوبت چاپ: اول
 چاپ: سینا
 قیمت: ۹۵,۰۰۰ تومان

الفهرس

١٧ ..... مَقْدَمَةٌ: تَعْرِيفُ هَذَا الْفَنِّ وَ مَوْضُوعِهِ وَ غَايَتِهِ

المرحلة الأولى

فِي كَلِّيَّاتِ مَبَاحِثِ الْوُجُودِ

١٩ ..... ١- بَدَاهَةُ مَفْهُومِ الْوُجُودِ

١٩ ..... تَتَمَّة:

٢١ ..... ٢- مَفْهُومُ الْوُجُودِ مُشْتَرِكٌ مَعْنَوِيٌّ

٢١ ..... تَتَمَّة:

٢٢ ..... ٣- الْوُجُودُ زَائِدٌ عَلَى الْمَاهِيَةِ عَارِضٌ لَهَا

٢٢ ..... تَتَمَّة:

٢٣ ..... ٤- أَصَالَةُ الْوُجُودِ وَ اعْتِبَارِيَةُ الْمَاهِيَةِ

٢٥ ..... تَتَمَّة

٢٦ ..... ٥- الْوُجُودُ حَقِيقَةٌ وَاحِدَةٌ مُشَكَّكَةٌ

٢٩ ..... تَتَمَّة

٢٩ ..... ٦- حَقِيقَةُ عُرُوضِ الْوُجُودِ لِلْمَاهِيَةِ

٨..... التّشريح للتمهيد في الحكمة الهية

تتمة ٣٠

٧- أَحْكَامُ الْوُجُودِ السَّلْبِيَّةِ ٣١

تتمة ٣٢

٨- مَعْنَى نَفْسِ الْأَمْرِ ٣٤

تتمة ٣٥

٩- الشَّيْئِيَّةُ تُسَاوِقُ الْوُجُودَ ٣٦

تتمة ٣٧

١٠- لَا تَمَازٍ وَلَا عِلِّيَّةٌ فِي الْعَدَمِ ٣٧

تتمة ٣٨

١١- امْتِنَاعُ إِعَادَةِ الْمَعْدُومِ بَعْيْنِهِ ٣٩

تتمة ٤٠

الْمَرْحَلَةُ الثَّانِيَّةُ

فِي انْقِسَامِ الْوُجُودِ إِلَى خَارِجِيٍّ وَدِهْنِيٍّ

الْوُجُودُ الْخَارِجِيُّ وَالْوُجُودُ الدَّهْنِيُّ ٤٣

تتمة ٤٨

المرحلة الثالثة

فى إنقسام الوجود إلى ما فى نفسه و ما فى غيره، و انقسام ما فى نفسه إلى ما لنفسه و ما لغيره

- ١- الوجود فى نفسه و الوجود فى غيره ٥٢
- ٢- من الوجود فى نفسه ما هو لغيره و منه ما هو لنفسه ٥٣
- تتمة ٥٤

المرحلة الرابعة

فى المواد الثلاث: الوجوب و الإمكان و الإمتناع

- ١- تعريف مواد الثلاث و انحصارها فيها ٥٨
- ٢- إنقسام كل من المواد إلى ما بالذات و ما بالغير و ما بالقياس ٥٩
- ٣- واجب الوجود ماهيته إنيته ٦١
- ٤- الواجب بالذات واجب من جميع الجهات ٦٢
- ٥- الشيء ما لم يجب لم يوجد ٦٢
- ٦- معاني الإمكان ٦٤
- ٧- الإمكان اعتبار عقلى، و لازم للماهية ٦٧
- ٨- حاجة الممكن إلى العلة ٦٩
- ٩- الممكن محتاج إلى علته بقاء ٧١
- تتمة ٧٢

المرحلة الخامسة

في الماهية وأحكامها

- ١- الماهية من حيث هي ليست إلهي ٧٦
- ٢- إعتبارات الماهية ٧٧
- ٣- معنى الذاتي والعرضي ٧٩
- ٤- النوع المجرد منحصر في فرد ٧٩
- ٥) الكلّي والجزئي ونحو وجوديهما ٨١
- ٦) تميز الماهيات وتخصّصها ٨٢
- تتمّة ٨٥

المرحلة السادسة

في المقولات العشر

- ١- الجوهر والعرض ٨٩
- ٢- أقسام الجواهر ٩٠
- ٣- الجسم ٩١
- ٤- إثبات المادة الأولى والصورة الجسمية ٩٣
- ٥- إثبات الصور النوعية ٩٤
- ٦- تلازم المادة والصورة ٩٥

١١	الفهرس .....
٩٦	٧- النَّفْسُ وَ الْعَقْلُ مَوْجُودَانِ .....
٩٧	٨- اَلْكَمُّ وَ اَنْقِسَامَاتُهُ .....
١٠٠	٩- اَلْكَيفُ وَ اَنْقِسَامَاتُهُ .....
١٠١	١٠- اَلْمَقُولَاتُ النَّسَبِيَّةُ .....
١٠٣	تتمة .....

اَلْمَرْحَلَةُ السَّابِعَةُ

فِي الْعِلَّةِ وَ الْمَعْلُولِ

١٠٩	١- اِبْثَاتُ الْعِلِّيَّةِ وَ الْمَعْلُولِيَّةِ .....
١٠٩	٢- اَنْقِسَامَاتُ الْعِلَّةِ .....
١١١	٣- وَجُوبُ وَجُودِ الْمَعْلُولِ عِنْدَ وَجُودِ الْعِلَّةِ الثَّابِتَةِ، وَ وَجُوبُ وَجُودِ الْعِلَّةِ عِنْدَ وَجُودِ الْمَعْلُولِ .....
١١٣	٤- قَاعِدَةُ «اَلْوَاحِدِ» .....
١١٤	٥- اِسْتِحَالَةُ الدَّوْرِ وَ التَّسْلُسُ فِي الْعِلَلِ .....
١١٦	٦- اَلْعِلَّةُ الْفَاعِلِيَّةُ وَ اَقْسَامُهَا .....
١١٨	٧- اَلْعِلَّةُ الْغَايِيَّةُ .....
١١٩	٨- اَلْعِلَّةُ الصُّورِيَّةُ وَ اَلْمَادِّيَّةُ .....
١٢٠	تتمة .....

المرحلة الثامنة

في انقسام الموجود إلى الواحد والكثير

- ١- معنى الواحد والكثير ١٢٥
- ٢- أقسام الواحد ١٢٦
- تتمّة ١٢٧

المرحلة التاسعة

في السبق واللّحق والقدم والحدوث

- ١- معنى السبق واللّحق وأقسامهما ١٣١
- ٢- ملاك السبق في أقسامه ١٣٣
- ٢- القدم والحدوث وأقسامهما ١٣٤
- تتمّة ١٣٦

المرحلة العاشرة

في القوّة والفعل

- ١- معنى القوّة والفعل ١٣٩
- ٢- كلّ حادث زمني مسبوق بقوّة الوجود ١٣٩
- ٣- تقسيم التّغير ١٤٢

١٣	..... الفهرس
١٤٢	..... ٤- تحديدُ الحُرْكَه
١٤٤	..... ٥- موضوعُ الحُرْكَه
١٤٥	..... ٦- فاعِلُ الحُرْكَه
١٤٥	..... ٧- مسافَةُ الحُرْكَه
١٤٦	..... ٨- المَقُولَاتُ الَّتِي تَقَعُ فِيهَا الحُرْكَه
١٤٩	..... ٩- تَعْقِيبُ مَا مَرَّ فِي الْفَصْلِ السَّابِقِ
١٥٠	..... ١٠- موضوعُ الحُرْكَه الْجَوْهَرِيَّةِ وَ فاعِلُهَا
١٥٠	..... ١١- الزَّمَانُ
١٥٣	..... تَنْمَةُ

www.ketab.ir

الْمَرْحَلَةُ الْحَادِيَةُ عَشَرَ فِي الْعِلْمِ وَالْعَالَمِ وَالْمَعْلُومِ

١٥٧	..... ١- تَعْرِيفُ الْعِلْمِ وَ أَقسَامُهُ
١٦١	..... ٢- الْكُلِّيُّ وَ الْجَزْئِيُّ
١٦٢	..... ٣- يَنْقَسِمُ الْعِلْمُ إِنْقِسَامًا آخَرَ إِلَى كُلِّيٍّ وَ جَزْئِيٍّ
١٦٣	..... ٤- أَنْوَاعُ التَّعَقُّلِ
١٦٤	..... ٥- مُفِيزُ الصُّورِ الْعِلْمِيَّةِ
١٦٥	..... ٦- إِبْطَالُ السُّفْسَطَةِ
١٦٧	..... ٧- الْعِلْمُ الْخُصُولِيُّ حَقِيقِيٌّ وَ اِغْتِبَارِيٌّ

پیشگفتار:

استاد و مدرسان فلسفه ی اسلامی، چه در حوزه و چه در دانشگاه، به این نتیجه رسیده‌اند که بدایه الحکمه، به عنوان اولین گام در فراگیری فلسفه ی اسلامی، کتابی سنگین و دیرپاب است و نوآموزان فلسفه ی اسلامی باید، سابق بر آن، کتابی را بگذرانند که بیشتر بر تبیین مفاهیم و اصطلاحات و بیان نفس مدعا تکیه داشته باشد و کمتر وارد استدلال‌های پیچیده و دشوار شود.

در عین حال، انتظار آن است که آن کتاب مقدماتی به گونه‌ای باشد که در کنار بدایه الحکمه و نهایت الحکمه یک سلسله ی منطقی در آموزش فلسفه را تشکیل دهد. امروزه متخصصان امور تعلیم و تربیت، در تمام زمینه‌های علمی نیز، نظام آموزش تدریجی و مرحله به مرحله را توصیه می کنند.

از سوی دیگر، در بسیاری از رشته‌های دانشگاهی و نیز در برخی مراکز حوزوی، مانند مدارس مخصوص طلاب غیر ایرانی، که مرارن طلبه ی علوم دینی را از سراسر جهان در خود جای داده است، در دوره کارشناسی حجمی معادل چهار واحد برای درس فلسفه ی اسلامی در نظر گرفته شده است، که به هیچ وجه نمی توان بدایه الحکمه را در آن گنجانید و لذا معمولاً این کتاب ناتمام رها می شود. از این رو مولفین کتاب پیش رو (التمهید فی الحکمه الالهیه) با بهره ای از تغییرات کاملاً منطقی و اصولی، تمام خلاء و نیازهای موجود هر خواننده ای که به دنبال آشنایی با اساس و پایه ی علم فلسفه اسلامی می باشد را فراهم نموده اند.

آشنایی و ملاکهای التمهید فی الحکمه الالهیه:

۱- در مواردی که ادله متعددی برای یک مطلب اقامه شده، تنها به ذکر یک دلیل بسنده شده است و در انتخاب آن دلیل، سادگی و اتقان، ملاک و معیار می باشد.

فی المثل در بدایه الحکمه برای اثبات اشتراک معنوی مفهوم وجود، سه دلیل، برای اثبات زیادت وجود بر ماهیت، سه دلیل، برای اثبات اصالت وجود، چهار دلیل، و برای اثبات امتناع اعاده معدوم، چهار دلیل نیز اقامه شده است؛ اما در التمهید در همه این موارد به ذکر یک دلیل اکتفا شده است که تنها هدف فدا نشدن اصل برای فرع می باشد.